

Uredništvo i uprava

ZAGREB, M...

33. Dr. Carmel J. Lavo
Dobrodošlica 6/II
LJUBLJANA

ISTRA

Fašizam je barbarizam v oble-
ki civilizacije. Vse, kar je na-
zadnjaškega, se nagnosko na-
giblje k fašizmu.
»Prosveta« — Chicago

GLASILO SAVEZA

JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ABESINSKA I ŠPANJOLSKA POUKA

»Ko nije s nama je protiv nama«, po-
navljao je Mussolini u prvim danima skva-
drizma. Mi bi mogli da parafriziramo tu
krilaticu i da kažemo: »Ko je s Mussoli-
nijem, taj nije s nama«. O tome smo mi svi
uvjereni. Sa tog stanovišta možemo da pro-
motrimo i događaje u Španiji, jer u koliko
je s tim događajima povezan talijanski i
internacionalni fašizam, u toliko možemo te
događaje da promatramo sa specijalno
našeg emigrantskog stanovišta kao i sa
stanovišta našega naroda u Julijskoj Kra-
jini. Jer sve to može imati velikog utjecaja
i na rješenje našeg pitanja, kao i na kana-
lizaciju raznih vrenja u emigraciji ovdje,
kao i među našim narodom dolje.

Događaji u Španiji su, uglavnom, po-
znati iz dnevne štampe, naše i strane. A
onaj koji tu štampu, i domaću i stranu,
prati iz dana u dan, opazio je da se svi li-
stovi dijele u dvije oštro diferencirane
grupe. Jedni simpatiziraju s pobunjenim
generalima plaćenim Marokancima i s »des-
peradosima« iz stranačke legije, dok drugi
stoje na strani španjolskog naroda i le-
galne španske vlade izabrane od naroda s
jednakim, općim i tajnim pravom glasa.
Izabrane, a to treba podvući, za vrijeme
dok su na vlasti u Španiji bili oni isti koji
su sada digli bunu.

I sad se događaju u svjetskoj štampi
čudni paradoksi. Ona štampa koja je uvijek
često propovijedala legalnost i koja je često
citirala sv. Pavla da je »vlast od Boga« i
ko vlast ima od Boga je postavljena, ta
ista štampa danas napada zakonitu španjol-
sku vladu i slavi one koji su se pobunili
protiv vlade. A disciplinovani fašisti Ita-
lije i Njemačke, kao i anahronistički ple-
mići Poljske i Francuske, voze naoružane
bombardere pobunjeničkim generalima s
kojima bi imali ti generali da bombardiraju
španjolske gradove u kojima je narod ustao
u obranu zakonite vlade koju si je sam
izabrao.

Još nešto opaža čitatelj u dnevnoj štam-
pi. Sva ona štampa koja danas brani po-
bunjene fašističke generale, sva ta štampa
je branila i Mussolinijev napad na Abesi-
niju. Oni koji nisu našli ni jedne riječi da
osude masovno trovanje abesinskih žena i
djece iperitom, ti isti ljudi danas pozivlju
na križarsku vojnu protiv španjolskog na-
roda, koji oružjem u ruci brani svoju slo-
bodu od fašističkih generala. Poznati fran-
cuski književnik François Mauriac, mo-
narhista i akademik, nazivlje neki dan u
»Figaru« članove francuske vlade šefovima
razbojničkih bandi, jer da imaju namjeru
pružiti pomoć zakonitoj španjolskoj vladi.
A zakonita španjolska vlada postoji i ima
po svim međunarodnim ugovorima pravo
da kupuje u inostranstvu. Ali tu dozvolu za
eventualnu trgovinu španjolske vlade u
Francuskoj, smatraju ti Francuzi iz dru-
štva Mauriac-ova za zločin. A sav onaj
krug ljudi oko Mauriac-a bio je nedavno
uputio apel svijetu u kojem se opravdavalu
mučki fašistički napadaj gasovima na abe-
sinski narod koji je branio svoju slobodu
i svoju kulturu pred fašističkim Rimom.

A ako takova poimanja o pravdi i mo-
ralu vladaju među tako kulturnim i visoko
obrazovanim ljudima kao što su članovi
Francuske akademije, kakove pojmove mo-
gu o tome da imaju razni fašistički i faši-
stofilni razasuti po cijeloj kugli zemaljskoj.

Julijska Krajina i Španija — to je sko-
ro nemoguće uspoređivati. Mi, koji smo
mali otečepljeni dio jednog malog polubal-
kanskog naroda; mi koji nemamo ni Cer-
vantesa ni Murilla ni Kolumba ni Ignacija
Loyolu, mi se ne možemo staviti uz bok
tom narodu koji zaprema skoro cijeli Iber-
ski poluotok i velik dio historije staroga,
srednjega i novoga vijeka. Šest stotina hi-
ljada seljaka u Julijskoj Krajini, i to šest
stotina hiljada seljaka koji će doskora
ostati i bez zemlje, šta ti seljaci mogu da

KAKO MUSSOLINI OSVAJA ŠPANIJU

(POLITIČKI DOPIS IZ LONDONA)

Donašamo ovaj originalni
dopis iz Londona iz pera poznatog
engleskog publiciste Hovarda. Iako
se u svemu ne slažemo sa izvadja-
njima pisca, donasmo članak
kao ilustraciju mišljenja jednog
Engleza o udjelu Mussolinijevom
u pobuni španskih generala.

London, 10 augusta (ATP). — Sve
se više pokazuje kako dalekosežne po-
sljedice ima pobjeda Mussolinija u Abe-
siniji za naš kontinent. Duce slijedi
starom spoznanju da se na svaki sna-
žni udarac mora dati drugi i treći uda-
rac, da protivnik ne bi našao vremena
da se snadje. Mussolini iskorišćava svoj
triumf da dosadanju ravnotežu u Sre-
dozemnom moru potpuno poremeti.

Najprije je pokušao u Egiptu i u Pa-
lestini provocirati nered, ali je morao
skoro uvidjeti, da takovo rovanjenje sa-
mo polako donosi uspjeh. Tada je od-
lučio, da nezadovoljstvo španjolskih
vojnih krugova iskoristi u svoje svrhe.
Sueski kanal izgubio je svoju važnost sa
strateške strane uslijed uspostavljanja
etnopskog carstva. Isto tako ni Malta za
Englesku nema više ranije vrijednosti
pošto je Italija izgradila ostrvo Pantel-
leria i pretvorila ga u tvrđavu. Samo je
trebalo još otvoriti put na zapadu da bi
se čitavo Sredozemno more istriglo iz
kontrole Engleske.

Tako je Mussolini tražio veze sa špa-
njolskim pobunjenicima i on je dao pr-
vi metak kao signal za ustanak. Kod to-
ga ga nisu vodili nikakvi ideološki mo-
tivi, već samo čisti interesi talijanskog

imperija, koji bi on htio da ojača koli-
ko god je moguće. Da mu je kod toga
mogla bolje da posluži »Narodna fron-
ta« Madrida, Mussolini ne bi oklijevao
ni sekunde, da se s njom stavi u vezu.
Ne smije se zaboraviti, da je prva dr-
žava, koja se je stavila u vezu sa Sovjet-
skom Rusijom baš Italija i ona je od si-
la pobjednica bila prva koja je sa ko-
munističkom Rusijom sklopila pakt pri-
jateljstva. Ali, pošto je ovog puta vje-
roval, da ustaše imaju više izgleda na
pobjedu, nije se žacao da pripremi i
moralnu pomoć do u najmanji detalj.

DRŽITE LOPOVA

Prije svega uredio je on dugogodišnji
konflikt sa Njemačkom time da je pri-
silio Beč na sklapanje sporazuma sa
Njemačkom. Time si je zaštitio ledja i
ujedno stvorio jednu fašističku frontu.
To mu je trebalo kao pretnja za njego-
ve proteste radi francuske pomoći ma-
dridskoj vladi. Razumljivo je, da je
Francuska simpatizirala sa ljevičarskom
vladom, koja je došla na vlast potpuno
legalno, a koju su fašistički generali na-
pali. Upravo je nerazumljivo, kako se
može kriviti Francusku radi navodnih
liferacija municije i aviona. Ali Musso-
lini je trebao izgovor za svoju vlastitu
pomoć ustašama. Kod toga mu nije od-
govaralo što je vlada g. Bluma bila br-
ža od njega i oduzela mu svaki izgovor.
Medjutim Mussolini se zna brzo snaći:
on je uhvatao avione jednostavno pre-
tvorio u privatne avione, koji su trebali
da repatriiraju talijanske državljane iz
Španije. Od onda naziva sva nastojanja

zapadnih sila da se ostali svijet ne mi-
ješa u španjolski konflikt kao neiskre-
na i nalazi uvijek nove izgovore, da bi
mogao generalu Francu poslati čim veći
broj aviona marke Caproni, koji su kod
napada na Badajoz već bili u akciji. On
je uspio ostale države označiti za grje-
šnike, da sebi osigura uspjeh, koji danas
u svijetu realiteta jedino broji.

OPET ENGLESKA PROTIV ITALIJE

Prema ovakovom postupku treba za-
ista herojske snage za održanje stava,
koji zauzima Francuska. Ne ćemo da
uzimamo u obzir idejne simpatije, koje
današnja francuska vlada gaji prema
Madridu. I vanjsko-politički položaj
Francuske bio bi pobjedom ustaša znat-
no pogoršan. O tome su svi na čistu.
Ako dakle Pariz ipak zadrži svoju nad-
čovječnu suzdržljivost, to se ipak ne
smije tumačiti kao slabost ili bojazan
od onih koji svakom zgodom ističu svo-
ju surovu snagu. Uistini ovo držanje
Francuske pretstavlja snagu jednog zre-
log i mudrog naroda, koji ima samo je-
dnu želju: Da Evropi sačuva mir. Doći
će još vrijeme, kada će svijet moći to
opet pravilno ocijeniti.

Jače nego Francuska bila bi uspje-
hom fašista pogodjena Engleska. To će
se u narednim tjednima sve jače poka-
zati. Kod građanskog rata u Španiji ne
radi se toliko o jednoj borbi između
fašizma i Moskve — konačno Moskva do
danas nije dala ništa drugo nego lijepe
riječi i nešto novaca — već se tu radi
o nastavku talijansko-engleskog kon-
flikta.

Percival Howard (ATP)

DEVETNAJSTLETEN MLADENIČ ŽRTEV PODIVJANIH MILIČNIKOVA

Gorica, avgusta 1936. — Agis. —
V začetku tega meseca se na poti pro-
ti vasi Log pri Novakih na Cerkljan-
skem miličnici ustavili 19-letnega Kar-
la Selaka, doma iz Planine pri Cer-
klem. Ker v obmejnih krajih na Cer-
kljanskem stalno zalezujejo in lovijo ti-
hotapce tobaka, so pod to pretezo iz-
vršili pri njem osebno preiskavo in do-
bili večji znesek denarja, katerega so
mu takoj zaplenili. Nato so ga napadli
z raznimi psovkami, kar jim pa ni za-
dostovalo, temveč so ga začeli se prete-
pati s puškinimi kopiti toliko časa, da
se je onesveščen zgrudil na tla. Prebili
so mu lobanjo in je po nekaj dnevih
umrl na posledicami. Vsa zloba ter stra-
hotna nezakonitost, ki jo morajo naši
ljudje trpeti pa je razvidna iz uradne-
ga komisijskega pregleda, pri katerem
je zdravnik ugotovil, da je nesrečni
podlegel »možganski kap« samo da
ostanejo zverinski zločinci nekažnovani
za svoje nečloveško postopanje. Mlade-

ga Selaka so 7. t. m. pokopali. Za njim
zalujejo ne samo bratje, sestre in star-
ši, temveč vsi oni, ki so ga poznali. Bil
je znan kot dober, priden in pošten
fant, priljubljen pri ljudeh, posebno pri
sovrstnikih. Ravnokar je končal predpi-
sano učno dobo pri nekem krojaškem
mojstru in je imel namen v najkrajšem
času otvoriti lastno obrt. Zverinski mi-
ličniki, ki so izvršili zločin nad nedolž-
nim fantom, so si s tem svojim dejan-
jem še povečali nenaklonjenost in so-
vrstvo pri naših ljudeh, med katerimi
je dogodek izzval splošno ogorčenje,
zlasti, ker se niso pozabili, kako je pred
leti isto tako po nedolžnem postala žr-
tev miličniških pušk mlada mati Ivan-
ka Bevk. Mnenje ljudstva je, da je bil
sum tihotapstva samo preteza in da je
bil mladenič namenoma napaden. Ta-
ko se je število žrtev, ki jih je fašizem
tekot let zahteval od našega naroda,
spet povečalo s tem zverinskim dogo-
dom.

U ISTRI SE VRŠE NEPRESTANO NOVE PREMETAČINE I HAPŠENJA

STENBERGER SLAVKO I LOGAR SLAVKO IZ VRBOVA UHAPŠENI. — BRAČA
LOGARA SLAVKA, INVALIDI, ISPREBIJANI.

Vrbovo, augusta 1936. — U posljed-
nje vrijeme nam ne daju nikako mira. —
Svako malo, vremena vrše po selima pre-
metačine i po nekoga zatvore i ispremlate.
Tako su u noći između 2 i 3 o. m. opko-
lili karabinjeri i milicija naše selo i dali
se na premetačinu u nekim kućama.

Prvu premetačinu su napravili u kući
Stenberger Slavka, ali nisu mu ništa našli.
Sasvim tim su ga četvorica odmah odvela
izvan sela u policijski auto i uhapsili ga.
Stenberger Slavko je star 24 godine.

Dругу premetačinu su napravili u kući
Logar Slavka zvanog Štefakov. Ni njemu
nisu ništa našli, ali su i njega uhapsili. Lo-
gar Slavko, star 23 godine, bio je jedini
u kući koji je sposoban za rad. On ima,

naime, dva bolesna brata. Jedan, stariji,
je od djetinjstva uzet u nogama i ne može
se s njima služiti niti za svoje najnužnije
potrebe, a drugi je živčano bolestan i po-
tuno gluhi. Kada su ta dva nesretna brata
vidjela da su im Slavka, jednog hranitelja
uhapsili, napali su u kući na karabinjere i
milicionere, ali su ih ovi sve isprebijali.
Naročito su istukli i iskrvarili starijeg, koji
ne može hodati i koji se oko njih vukao
kada je vidio da mu brata hapse.

Ta hapšenja, a naročito ta mučenja jad-
nih nemoćnika, su uzbunila cijelu okolicu.
Još više je narod ograđen na jednog našeg
izroda koji da je optužio Stenbergera i
Logara. To je Smrlj Ivan, rodом iz Črnog
Vrha kod Idrije.

Svi bi oni okrenuli palac k zemlji, onako
kao što su ga stari Rimljani okretali u am-
fiteatrima kada su htjeli smrt gladijatora.

Jer oni su s Mussolinijem, s fašizmom,
i oni su protiv nama.

To se, uglavnom, odnosi na stranu
štampu. Na domaću ne možemo u cijelosti
primjeniti te zaključke, jer naša štampa,
pa i ona koja je na strani španjolskih ge-
nerala, ne može da nas mimoidje, jer mi
smo, odnajzad, dio tog istog naroda. Tom
narodu pripadamo i etnički i historijski i
kulturno. Mi smo samo jedna grana tog
narodnog stabla, iako otisječena, kao što je
to lijepo kazao u jednoj pjesmi naš barba-

ARETACIJA RADI ŽALITVE JAVNEGA ORGANA.

Trst, avg. 1936. Agis. V Divači so
aretirali pred kratkim nekoga 26 letne-
ga mladeniča doma iz Ležeč, male vasi-
ce pri Divači. Po domaće pravilo pri hiši
»pri Znidarjevih«. Aretirani je vpricho
brigadirja žalil javne organe, posebno
pa njega in sicer javno v neki gostilni
ter bil takoj aretiran in odpeljan v zapo-
re. Sedaj se nahaja menda v Trstu. Šlo
je radi nekoga javnega plesa, za katere-
ga si je aretirani moral je preje urediti
neke formalnosti, a je odlašal. Sicer pa je
znan kot zelo agresiven in nagel fant.
Kazen za take žalitve je precej stroga in
ga čaka gotovo čez leto zapora.

TAJNA POLICIJA PLIJE NI PISMA IZ JUGOSLAVIJE I PROGONI ZBOG TOGA

Jablanica, augusta 1936. Dne 12
jula bio je nenadano uhapšen u našem
selu jedan naš mladić imenom Logar
Josip i odveden je bio u Bistricu. Isprva
nitko nije znao zašto je on uhapšen, i
tek sada se je saznalo, što je na stvari.
Bio je uhapšen zbog toga, što mu je
jedan njegov rođak pisao iz Jugosla-
vije. U tom mu je listu javljao da je
njemu dobro i da je na slobodi. Taj je
list primila u ruke tajna policija u Bi-
strici, koja ga je pretipkala, a list je
dalje poslala Logaru ali otvoren. Zbog
tog lista morao je 6 dana da odleži u
Bistričkim zatvorima.

ARETACIJA OBĆINSKEGA USLUŽBENCA V ILIRSKI BISTRICI

Reka, avgusta 1936. — Agis. — V
reške zapore je bil pred kratkim pripe-
ljan 35-letni Krpan Srečko, zidarski
mojster, doma iz Renč pri Gorici, uslu-
žben pri ilirsko-bistrički občini. Ob neki
prilici je v gostilni izrazil svoje mnenje,
ki ni v skladu s cilji, ki jih fašizem za-
sleđuje. Bil je aretiran in odveden v
bistriške zapore, kjer je bil zaslišan,
nato pa odpeljan v Reko, kjer čaka na
obsodbo.

Rike, Radi svega toga ta bi štampa, vjenu-
jemo, branila naše interese pred fašizmom,
jer su to i njezini interesi, kao što nas,
iako ne u dovoljnoj mjeri, brani i sada, ali
— dobro je imati u vidu abesinsku i špa-
njolsku pouku. Dobro je unapred znati na
koga se možemo osloniti i koga se moramo
čuvati. Unapred moramo znati ko je, i ko
će biti, s nama, a ko protiv nama. Jer pre-
ma tome saznanju moramo usmjeriti i naš
rad u emigraciji i naš rad u Julijskoj Kra-
jini. To, možda, nije lako, ali je potrebno.
Jer Abesinija i Španija nam je dobra po-
uka, a preči preko te pouke zatvorenih
očiju, bio bi grijeh i zločin. (t. p.)

Saradnicima „Jadranskog koledara“

Kao što je bilo već objavljeno, i ove godine će izaći »Jadranski koledar«. Mnoge dosadnje saradnike smo i posebnim dopisima zamolili za saradnju, a one koji još nisu primili posebnog poziva molimo da nam isto tako pošalju svoje priloge. Uz dosadanje redovite saradnike molimo i sve ostale emigrante koji bi htjeli da saraduju u koledaru, da nam svoje priloge pošalju najdalje do polovice septembra.

Ti prilozima mogu biti iz oblasti lijepe književnosti (novele, pjesme) kao i naučni prilozima našoj općoj kulturi. Članci mogu biti kulturno historijski, opće historijski, ideološki (emigracija, narodne manjine itd.). Sve ono što doprinosi upoznavanju našeg naroda i naše zemlje pod Italijom kao i sve ono što može da doprinese pročišćavanju nekih pojmova (političkih uopće, emigrantskih, kulturnih itd.) može da uđe u koledar.

Ujedno pozivamo i ove godine našu omladinu da pošalje svoj prilog. Ako tih priloga bude dovoljno, i ako budu dobri, uredit ćemo i ove godine posebni omladinski dio. U protivnom slučaju ćemo bolje priloge štampati u općem dijelu.

Svi prilozima neka budu kratki, jer stojimo na stanovištu da čim više saradnika, čim više priloga i čim boljih i raznovrsnijih.

Srpskohrvatski prilozima neka se šalju na Uredništvo »Jadranskog koledara«. Zagreb, Masarykova 28a, II. a slovenski na Uredništvo »Istre«, Ljubljana, Erjavčeva 4a.

TOLMINSKO PISMO

Tolmin, avgusta 1936. — Agis. — Tolmin dobiva počasi mjesto lice. Ceste se polte s katranom, kar je sicer potrebno, kajti ne samo velik, ampak naravnost velikanski promet, ki sestoji večinoma iz samih transportov vojaštva in vojaškega materiala bi sicer povzročil, da bi bil trg stalno zavrt v oblaku prahu. Hiše imajo oplešani zunanji videz, po ulicah je opaziti živahno življenje, ki pa nima v sebi nič domačega — nič našega. Okoliške vasi nimajo te pisane množice milicnikov, uradnikov in vojaštva, zato so kot zamrle. Ob sobotnih večerih ni slišati fantovske pesmi na vasi, niti kramljanja ženic pred pragovi. Gospodarstvo je absolutno pasivno. Dolgovi pri goriskem »Montu« se ne manjšajo, ampak leto za letom višajo. Finala je tista znana disonanca vsega našega ozemlja: boben. Skoro vsa posestva brez izjeme so zapisana taki smrti.

Starodavni vodnjak, kjer so po tradiciji šaljivi Tolminci polizili »na pare« pusta, so podrli. Trg uporabljajo danes za avtomobilsko postajališče. Baje nameravajo podreti tudi bivši gasilski dom, ki je zelo prostoren in kjer je gimnazija dosedaj imela po nekaj razredov. Zakaj bi potem uporabili tako pridobljeni prostor, ni znano. Ker je poslopje samo zelo prostorno in uporabljivo za karkoli, je sicer to neverjetno, toda bogoslovci, kakšne načrte ima tolminska gosposka.

Zatolmin je izgubil svoje cvetoče lice. Lanska povodenj (hudourniki so vdrlili iz Vodil-vrha) je zapustila po poljih vsepolno grušču. Kolikor so kmetje sami zmogli, so polja očistili, vendar so ostali še občutni sledovi. Poleg tega jim pa še vojaštvo povzroča povsod, koder se pojavi, neprecenljivo škodo.

Posebno prizadeta tolminska vas je Poljubinj. Kmetom so odvzeli vsa polja v razne namene tako, da so ostali brez zemlje. Za odvzete oziroma razlašene komplekse pa ne plačajo nobene odškodnine. Tako se bo počasi poljubinsko polje, ki je bilo doslej eno izmed najlepših in najrodovitnejših na Tolminskem, spremenilo v veliko vojaško vas, ali bolje rečeno, v utrdbu. Tako je ta, še do nedavna lepa vasica s prekrasnimi polji in travniki sedaj vsa zaplana smrti. S čim naj se ubogi kmet danes preživlja, ko nima več kam zasadi motike, ne zastaviti pluga; nima kam sejati pristradanega zrnja in nima možnosti, da bi s čim drugim služil kruha zase in za svoje otroke. Pa tako ni samo življenje v Tolminu in neposredni okolici, ampak take in podobne — morada še slabše — so razmere tudi po drugih tolminskih vaseh.

OSUMLJENI TIHOTAPSTVA IN ARETIRANI

Cerkno, avgusta 1936. — Agis. — Pred nekaj dnevi so italijanski finančni stražniki naleteli blizu Krnic nad Sp. Idrijo na štiri mladeniče ter baje dobili pri njih jugoslovanski tobak. Tako je jim napovedali aretacijo ter jih odpeljali, in sicer so to: Anton Kacin iz Krnic, Jože Sinkovec iz Krnic, Tušar France iz Masor in Friderik Medved iz Krnic. Po zaslišanju so bili vsi štirje aretiranci odpeljani v goriške zapore, kjer jih po namigu finančnih stražnikov čaka občutna kazn. Smatrajo namreč, da omenjeni štirje aretiranci tvorijo tihotapsko tolpo zase, vendar pa je ta sum dvomljiv.

„Srpski književni glasnik“ o bespravnom položaju našega naroda pod Italijom

»Srpski književni glasnik« donosi redovito u svakom broju vanjskopolitičke prikaze. Te prikaze piše g. Joca Jovanović, bivši ministar u Beču i sadanji šef Zemljoradničke stranke. U broju od 16 jula, u članku o narodnim manjinama, ima i ovaj odlomak koji govori o bespravnom položaju naše manjine u Italiji.

Ima velikih država u kojima nacionalne manjine ne uživaju nikakva prava, samo zato što one ne ispunjavaju svoje moralne obaveze, koje su dali njihovi vladari i vlade u doba kada su se donosile odredbe o manjinama u Parizu i unosile u Sen-Zermenski ugovor. Nacionalne manjine u takvoj jednoj državi, iako se nalaze u velikim masama i na neprekidnoj teritoriji uz granice svojih slobodnih saplemenika, pogubile su svoja prava: pravo na svoj jezik, na svoje pjesme u školi na službu u crkvi na svome jeziku. Te nacionalne manjine su danas, i pored prava koje im daje crkva — kanonskog prava — i njihova kultur-

na razvijenost, pogubile svoje škole, svoje crkve, svoje listove, svoje prosvjetne ustanove. Sa tim nacionalnim manjinama postupa se gotovo kao sa crncima u Africi, iako su one u posljednjem van-evropskom ratu prinijele za gospodareću naciju velike žrtve. Može se reći da se poslije toga rata i tih žrtava postupa još gore. Duboki psihološki pokret koji je nastao poslije, koji je podigao ponos i samopouzdanje kod pobjedolaca, razumljiv je. Ovo što je značajno to je što se u obrnutoj srazmjeri podigla i nacionalna netrpeljivost. Nacionalne manjine sada mnogo više pate nego prije rata. Osveta organizovana nad manjinama od neodgovornih činilaca, kojima odgovorni gledaju kroz prste, biva sve bezobzirnija. Ranije je udarala gospodareća nacija na skupine, na duhovne ustanove nacionalnih manjina, sada udara na pojedince, na individualni život.

Ovo vrlo sumorno rasmatranje pitanja nacionalnih manjina, pokazuje nedostatke cijelog manjinskog sistema, a naročito onu rđavu njegovu stranu da sve države, velike ili male, nisu izjednačene u pravima i obavezama. Svakoja-

ko, pri novom uređivanju stvari u Evropi morat će se i cio ovaj sistem staviti na drugu osnovu. Ravnopravnost svih država u pogledu kontrole i postupanja prema nacionalnim manjinama mora biti temelj novoga uređenja. Manjinama se mora obezbijediti pravo kakvo uživa u svakoj državi gospodareća nacija, kao što se može odrediti i dužnost država da ne prave od manjinskoga pitanja dio programa svoje državne politike. Nacionalnim manjinama se može dati pravo da svoje porijeklo, svoj jezik, svoju vjeru čuvaju; uslovi života koje gospodareća nacija kroz svoju vladu i vlast stvara, bit će uvijek jamstvo za što čvršće privezivanje nacionalnih manjina za tlo i za državu. Nacionaliziranje ili denacionaliziranje jedne manjine zavisi od pogodaba koje gospodareća nacija stvori za sebe i za nju. Slobodna utakmica u zajedničkom životu i puna ravnopravnost svih građana jedne države, bez obzira na pleme, na vjeru i na jezik, izgleda najbolja garancija za rješenje manjinskoga pitanja. Historija, najnovija, pruža nam za to sjajne dokaze.

DELOVANJE RAZNARODOVALNEGA DRUŠTVA

„ITALIA REDENTA“ V JULIJSKI KRAJINI, V LETU 1934.

ŠTEVILKE, KI NEKAJ POVEDO

»Italia Redenta« je najveći organizem, katerega namen je čimprej in uspešneje poitalijančiti Slovence in Hrvate v Julijski Krajini. Poleg mnogovrstnega delovanja pri nas je njeno področje tudi Južna Tirolska. Province, kjer deluje so: Bozen, Trident, Videm, Gorica, Trst, Pulj, Reka in Zader. V naslednjem prinašamo bilanco delovanja tega organizma v l. 1934, da si bomo ustvarili vsaj delno sliko, kako obsežno je bilo delo na področju raznarodovanja. Pod upravne urade, ki imajo sedeže v Boznu, Tridentu in Zadru je spadalo l. 1934 269 otroških vrtcev z 14.000 otroki, 9 dekliških krojnih šol z 640 učenkami, 3 »doposcuole« z 400 učenci, 12 drž. ljudskih šol ki jih je upravljalo in podpiralo društvo »Italia Redenta«, z 134 učenci, 43 sanitetni tečajji, ki so imeli 200.000 udeležb, 360 kmetijskih šol z 10.700 učenci, 782 večernih tečajev z 20.000 učenci.

NAMEN DRUŠTVA: POITALIJANČEVANJE

Glavni namen je pač v vseh teh šolah forsiranje italijanščine in italijanskega duha in obliki nedolžne šolske materije. V l. 1934 je društvo razdelilo med otroke 2.730.000 porcij jedil med 17.000 otrok. To je stalo 900.000 lir. Sploh se to društvo udeležuje v vseh področjih, ki se tičejo učencev kakor tudi učiteljev samih. Skrb za zdravljenje letke, razdeljuje ribje olje in druga zdravila, pošilja otroke na morje in na planine, o božiču daje darove obleke itd. (befana) skrbi da se učitelji izpopolnjujejo v svoji pedagoški stroki, skrbi za šolske knjižnice itd. V vsem tem, čeprav humanitarnem delu se vestno skriva vedno isti namen: italijaniziranje.

NAJVEČJA SKRB SO JIM OTROŠKI VRTCI

Najbolj so društvu pri srcu otroški vrtci, kajti hočejo, da se otrok že za mladih nog privadi italijanskega jezika in da zgubi kontakt z domom, da se mu otuji. Društvo ima sedaj (te številke veljajo za 11. 1936) 269 otroških vrtcev. To je 9 več kakor lanske leto, 7 so jih otvorili v Jul. Krajini, 2 na Juž. Tirolskem in 1 so pa zaprli na Cresu, ker je bil premalo obiskovan. Pod Trident spada 16 otroških vrtcev, pod Bozen 78, pod Trst pa 171 (za vseh 5 provinc Jul. Krajine), a pod Zader 4 z 1.054, 4.391, 8.297 in 185 otroki. Krojne šole in »doposcuole« so na Juž. Tirolskem.

PET GODINA ROBIJE RADI HRVATSKE PJESME

SELJACI IZ LUPOGLAVA OKAJAVAJU U TAMNICI LJUBAV ZA SVOJU PJESMU. — SKRLJ IVAN OSUDJEN NA 6 MJESECI RADI BIJEGA PREKO GRANICE

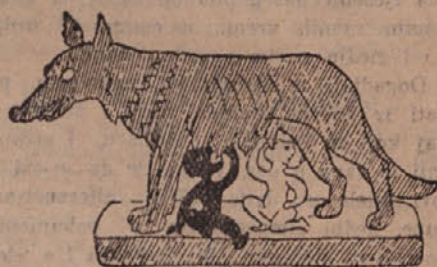
Lupoglav, avgusta 1936. — Prošle godine u augustu smo Vam bili javili o hapšenju nekolicine naših ljudi, koji su bili zatvoreni zbog pjevanja naših narodnih pjesama u gostioni Bulića. Među uhapšenim nalazili su se Kukarić Josip zvan Sunkić, Kocijanec Vjekoslav zvan Moljev, Skrlj Josip zvan Pepić, Ravnčić Franjo zvan Udić, i Ujančić Franc. Kako smo Vam bili javili, svi su ovi naši ljudi bili otpremljeni u Pulu, osim Ujančića Franc koji je bio pobjegao u Jugoslaviju. Nakon jedanaest mjeseci održana je u Pazinu protiv njih rasprava i to 15 jula o. g.

Na ovoj raspravi osuđeni su: Skrlj Jo-

šip na 5 godina roblje i odmah je bio otpremljen u Kalbriju na izdržavanje kazne. Kocijanec Vjekoslav bio je osuđen na 5 godina konfinacije. Za njega ne znamo gdje se nalazi. Ujančić Franc, koji se nalazi u emigraciji, bio je također osuđen u konfinaciji na 5 godina roblje. Ostali su bili riješeni.

Istoga dana se održala rasprava i protiv Skrlj Ivana zvanog Ribarić, koji se nedavno vratio iz emigracije. On je osuđen na šest mjeseci zatvora radi nelegalnog prelaza granice i opremljen je na izdržavanje kazne u Kopar. — ČIČ.

Fraternité...

REMO I ROMULO

PAMET JEDNOG GOSPODINA KOJI SE ZOVE ATTILIO CRAGLIETTO...

U Zadru, u plemenitoj knjižari plemenitog Schönfelda, izašla je ove godine u »Collezioni di studi slavi« (urednik Arturo Cronia) brošura pod naslovom: »Cenni sugli elementi italiani della parlata dei Croati dell'Istria«. Pisac se zove Attilio Craglietto. Kao što se vidi po naslovu, u toj knjižici se iznaša utjecaj talijanskog jezika na hrvatski jezik u Istri. Mi ne bi protiv toga imali ništa, čak bi takov naučni rad morali i pohvaliti. Ali kada se vidi predgovor, tada se dobije drugi dojam o namjeni i svrsi te knjižice. U predgovoru dokazuje pisac kako smo mi puno niže od istarskih Talijana i da taj spis dokazuje »Koliko su Istrani (t. j. Talijani. Op. ur.) učinili za širenje talijanskog jezika među slavenskim pukom (popolazione slava) u svojoj (t. j. istarskih Talijana) plemenitoj zemlji«.

To je jedna.

A druga je slijedela: Kada bi Austrija bila ostavila na miru istarske Talijane, u Istri bi bilo došlo do stvaranja dijalekta talijansko-slovenskog. Dakako, taj novi jezik talijansko-slavenki bio bi dvo talijanskog jezika, a s njim bi se služili Hrvati dok bi istarskim Talijanima bio ostao njihov plemeniti govor.

To dokazuje g. Craglietto raznim sufiksima i prefiksima i s nekih 280 riječi iz istarskih hrvatskih dijalekata (i to često pogrešnih).

Šta bi mogli odgovoriti tom gospodinu na njegove »pametne« zaključke. Ništa. Jer on ne bi ni htio ni smio razumjeti. Možda bi tom gospodinu, koji se zove Craglietto, mogli predočiti njegovo vlastito prezime i dokazati mu kako nisu samo Hrvati uzimali talijanske riječi i dodavali im svoje sufikse, već su to činili i Talijani s našim riječima. Jer Craglietto je postalo od Kralj, a tome je nadodan talijanski sufiks — etto, (kao Carletto, carretto itd.) pa je, eto i taj gospodin neka jezična simbioza hrvatske krvi i talijanskog sufiksa.

Ne bi bilo loše da se gospodin Craglietto (bolje bi bilo: Kraljević) zamisli malo u to i da napiše jednu studiju i o sličnim slučajevima. (Usput: I u samim izlognjima u toj studiji ima dosta stvarnih grešaka).

...I PAMET ZADARSKOG LISTA »SAN MARCO«

Zadarski »San Marco« napada nas što smo u Istri (broj 32) pisali o posjeti dr. Krekicha Pulj i o njegovom dalmatinsko-iredentističkom govoru. »San Marco« nas pita zašto se tako zagrijavamo za to. — »Koja istorijska, moralna i etička prava imaju urednici »Istre« da zabadaju nos u tuđe poslove kao da bi imali neka prava da se za to zanimaju«, piše »San Marco«.

E, lipi naš »Sveti Marko«, kada tako »pametno« pišeš ne treba ni da ti odgovorimo. Ovo spominjemo samo za to da se vidi s kakovom mudrošću raspolažu fašistički novinari u Zadru

19. augusta 1886.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Italijanska vlada, ki je vzela odkup vsega žita v svoje roke, ga bo takoj plačala kmetom in sicer po 110 in 125 lir za kvintal (mekho in trdo). Vlada sama pa ga bo prodajala po 118 in 133 lir kvintal. To razliko bo potem vlada naknadno dala producentom z odbitkom vseh stroškov.

— Komisija tretje zone za prevzem volne objavlja na podlagi dekreta, da morajo lastniki ovc v tržaški pokrajini vsi volno, ki so jo letos nastrižli izročiti v roku 21 do 25 t. m. vojaškemu skladišču v Trstu. (Lloydov stolp). Posebne določbe odražajo prodajo, selekcijo in kakovost. Vsi prestopki se bodo strogo kaznovali.

— V Gradiški pri Gorici sta trčila pretekli teden dva avtomobila pri tem je bil ubit 16-letni Martelanc Danilo iz Trsta.

— Pred goriškim sodiščem sta bila obsojena 27-letni Poberaj Franc na 2 leti 15 dni in 4.550 lir denarne kazni in 29 letni Kos Ivan na 1 leto in pol ter 1.800 lir denarne kazni, ker sta v noči 9/10 maja t. l. ukradla nekaj jestvin in nekaj denarja Mihaelu Baučarju. Vsi so iz Kanala pri Gorici.

— 50-letni Josip Hubad iz Idrije je bil pred goriškim sodiščem oproščen zaradi razpečavanja ponarejenih bankovcev.

— V spomin na sankcije bodo v vseh občinah vzdali 18 novembra spominske plošče.

— 10.000 lir je poslal Mussolini goriškemu prefektu, da jih razdeli med male kmete, katere je zadnja toča spravila skoraj na beraško palico in jim uničila ves vinski pridelek.

— Na Joui Fuaru (2.668 m) v Karniji se je ubil Adolf Joos, lastnik goriške gostilne »Unione«.

— 21-letni Laban Josip in 18-letni Franc Peternej iz Cerknega sta bila ovajena sodišču zaradi bega čez mejo.

— 24-letni Anton Bavec, jugoslovanski državljani, je bil obsojen pred tržaškim sodiščem na 380 lir denarne kazni, ker je pritihtopil čez Postojno 10 kg kave.

— Novim talijanskim poslanikom u Beogradu imenovan je Mario Indelli, dosadanji talijanski poslanik u Tirani. Konte Viola di Campalto, dosadanji poslanik u Beogradu, premješten je u ministarstvo u Rimu.

— Strašna nesreča u Krnici dogodila se u nedjelju po noći. U kući Buršića Josipa radnika u Krapanjskom rudniku, eksplozivirao je iz do sada nepoznatih razloga dinamit. Josip Buršić je smrtno ranjen, a tako i njegova žena, dok je njihova djevojčica zadobila neznatne ozljede. Buršiću su u bolnici amputirali ruku, izvadili oko i izvršili dva puta transfuziju krvi, dok je njegova žena, uz ostalo, izgubila nos. Sumnja se da će Buršić ostati na životu.

— U Labinskim rudnicama se događaju svakodnevno teške nesreće. Prošlih dana su ranjena četiri radnika, što teže, što lakše. Ranjeni su: Mikuljan Ante iz Krapnja, Ivan Pamić iz Labina, Korenić Jure iz Korenića kod Kantanara i jedan Talijan.

Te neprestane nesreće dokazuju kako se u tim rudnicama posvećuje vrlo mala pažnja životu radnika.

— U Marčani je motocikl povozio Anu Bulić Mijinu. Ana je teže ranjena. Morat će ostati u bolnici dva mjeseca.

— Malinarić Marija iz Roča je dobila nagradu od 600 lira radi plodnosti.

— Mussolini je dao 4000 lira pomoći seljacima Pazina, koji su stradali od tuče.

Za novega poveljnika »timavskog« divizije, ki ima svoj sedež v Trstu, je bil imenovan te dni general Renzo Dalmazzo. Doslej je poveljeval II. eritrejski diviziji in je sodeloval v vzhodnoafriški vojni.

V Trstu in Pulj se je zadnje dni mudila 1. eskadra italijanskega vojnega brodovja, sestavljena iz dveh modernih križark in večjega števila rušilcev.

V Kanalu je dobila krajevna fašistična organizacija novega komisarja. Dosedanji vodja Cassanega je bil odstavljen. Za komisarja je bil imenovan Figlioli.

V Hrenovici je občinska uprava nakupila dva radijska sprejemnika za šolo, hkratu pa je naklonila večji znesek tudi »dopolavoru« za knjižnico.

TRGOVINA NA GORIŠKEM

REFERAT PREFEKTA CIAMPANIIA

Na zadnji seji deželnega odbora za korporativno gospodarstvo je goriški prefekt Ciampani izdal referat o položaju trgovine v goriški provinci, iz katerega povzemamo naslednje podatke.

Zapora tujih tržišč v času sankcij ni imela občutnih posledic na izvoz sočivja in sadja iz goriške pokrajine. Letošnje češnje niso niti po količini, niti po kakovosti dosegle pridelke prejšnjih let, kljub temu pa so tržišča v Avstriji in Münchenu konsumirala veliko količino letošnjega pridelka. Do 30. junija t. l. je bilo poslanih 4.500 q češenj v Avstrijo, 2.000 v Nemčijo, to je skupno 6.500 q iz Gorice in Krmina, ki sta glavna izvozna trga tega blaga. Za te češnje so dobili čez milijon lir, ker se je cena sukala okrog 160 za q. To je vsakakor zadovoljivo, ker izkupiček presega izkupička iz zadnjih dveh let. Izvoz graha, fižola in breskev je zadovoljiv, čeprav je popolnoma izostal izvoz v Jugoslavijo in na Češko. Ta izguba je bila kompenzirana s tem, da so blago prodajali v notranje pokrajine, ne da bi pri tem padla cena.

Prefekt pravi, da so trgovci zelo disciplinirani in samo v redkih primerih so morale poseči vmes sodniške oblasti. Dne 26. nov. 1935 je bil ustanovljen v Gorici turistični urad, ki bo pospeševal tujski promet na Goriškem.

V deželi je 179 zadrugnih konzumnih društev (kooperativ) s 9.472 člani. Imovina teh je precejšnja in stanje je povoljno. »Societa Ammassi e Vendite Collettive«, ki se je pred kratkim ustanovila, dela skupno z društvom »Agraria Giuliana« in prefekt pravi, da bo to znatno zboljšalo položaj goriškega kmeta, ker kupuje pridelke po ugodnih cenah.

Vlada je letos izvedla popolno nadzorstvo glede žita. Popisala je ves pridelek in določila koliko ga morajo kmetje prodati in koliko obdržati. Žito pa bodo pro-

dajali samo državi. S tem hoče preprečiti spekulantom, da bi si nagromadili velike količine žita in da bi mu potem navijali ceno. Gotovo je tudi pri tem važen predvsem političen in vojaški moment, ker Italija kljub veliki žitni bitki še sedaj ni v pogledu žita avtonomna.

Goriška pridelala letno 500.000 q mleka. Od teh za konsumirajo doma 200.000 q, 250.000 q pa gre za sir, maslo, skuto itd. Zadrugnih mlekarn je 164, samo ena je v privatnih rokah (Romans). Te mlekarnje predelajo 204.000 q mleka in izdelajo 5.500 q surovega masla, 3.000 q sira in 1.300 q skute. Prodaja sira je zvezana z velikimi težavami, ker so cene nizke in konkurenca je velika. Surovo maslo gre v veliki meri v Trst za Delavske zadruge (Cooperative Operaie) za katere posebna komisija določa ceno.

Razmere v mlekarnah niso najidealnejše in ta panoga industrije se ne razvija najbolj izdatno, kot bi se mogla, ker zadeva na mnogo težav. Prefekt navaja sledeče ovire: Preveč je mlekarn z malim ali zelo skromnim prometom in obratom (dnevno 1 do 1.25 q mleka). Prefektov dekret je zato omejil ustanavljanje takih malih mlekarn. Mnogo je lokalov, ki so neprimerni in nezadostni, temu so hoteli odpomoči z razpisom konkurza za opremo mlekarn s strani deželnega inspektorata za poljedelstvo. Velika ovira je tudi nezmožnost osebe brez strokovne izobrazbe in pomakljiva obdelava. Zato so ustanovili didaktično mlekarno v Tolminu, ki jo z velikimi stroški vzdržujejo omenjeni inspektorat in druga društva. Dnevno obdela 150 q mleka izdela 2 q surovega masla in 12 q sira. Ta mlekarna je zelo pripravna za propagando reorganizacije mlekarn.

V Dornbergu se je ustanovila nova zadruga za prodajo vina. Zadrugne kleti v Vipavi, Krminu in Selu so bile razširjene. (Agis).

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

ZABORAVLJENO U UREDU JUGOSLOVENSKE MATICE U ZAGREBU

Prije par godina neko je ostavio u uredu Jugoslovenske Matice u Zagrebu kutiju sa raznim rukom. Kasnije nije po to došao, kako je bio rekao. Bit će da je zaboravio gdje je to ostavio.

Pozivlje se vlasnik, neka se javi u uredu Jugoslovenske Matice u Zagrebu, Varšavska ul. 6, ili neka javi svoju adresu, da mu se uzgornje poslati što je njegovo. Jugoslovenska Matica u Zagrebu.

JUGOSLOVENSKA MATICA U ZAGREBU

Želi da sakupi sav materijal koji se odnosi na našu nezaboravnu Istru, naš gori Trst, sunčanu Goricu, ubavu Rijeku i ostale naše porobljene krajeve.

U tu svrhu molim sve prijatelje naše nezaboravne Istre i ostalih naših krajeva, koji imaju, da joj pošalju na poklon slike (razglednice i fotografije) iz spomenutih krajeva, osobito povijesnih objekata, po mogućnosti i sa kratkim opisom.

One, koji ne mogu toga pokloniti, molim, da joj pošalju na uvid, a ona će to dati ev. fotografirati te sve vratiti vlasnicima sa zahvalnošću neoštećeno, preporučeno. Odbor Jugoslovenske Matice za savsku banovinu Zagreb.

VSEM, KI IŠČEJO DELO V ZENICI!

Emigrantsko društvo »Gortan-Bazovica«, podružnica u Zenici (Bosna), javlja vsem, ki iščejo delo v Zenici, bodisi v rudniku ali toplinicah (plavžih) da sedaj ni mogoče zaposliti nobenega. Zato društva naj ne pošiljajo nikogar v Zenico. Na razne intervencije društva samega so jim odgovorili, da bodo reducirali v toplinicah 200 delavcev. Prav tako tudi v rudniku ne sprejemajo nikogar, ker delavci delajo sedaj v rudokopih samo 14 do 16 dni mesečno. Kadar bodo sprejemali nove delavce, bo to pravočasno objavljeno v našem listu.

ČEŠKOSLOVAŠKI LISTI O OBUPNEM POLOŽAJU NAŠE MANJŠINE V ITALIJI

Tudi češkoslovaška javnost se še vedno z vso vno zanima za naše brate v Italiji. Tako so n. pr. »Lidove Listi«, organ katoliške Češkoslovaške ljudske stranke v početku junija priobčili članek o jugoslovanski zunanji politiki, datiran iz Beograda. Članek ugotavlja, da je italijanska politika nasproti naši manjšini v Italiji velika ovira za bližanje med Jugoslavijo in Italijo. Dalje omenja prepoved slovenskega jezika v tržaških cerkvah.

»Narodni politika«, najbolj razširjen list na Češkoslovaškem, je dne 2. julija priobčil kratek članek o verskem položaju naše manjšine v zvezi s prepovedjo slovenskega jezika v tržaških cerkvah.

S. E. MARINETTI IDE NA KONGRES PEN KLUBOVA U BUENOS AIRES

Talijanske delegate za kongres PEN klubova u Buenos Airesu predvodi i ove godine Marinetti. On će održati na kongresu predavanje koje nosi naslov: »Svjedočanstva pjesnika-vojnika Istočne Afrike«, što znači Marinettijeva. To je onaj Marinetti koji je na lanjskom kongresu PEN klubova obećao da se naš narod u Julijskoj Krajini neće kulturno progoliti; onaj koji je ispevao panegirike o masakriranju Abesinaca, predsjednik Talijanske akademije, osnivač futurizma itd. itd.

Ako članovi kongresa PEN kluba dozvole Marinettiju da iznese svoja »Svjedočanstva«, tada bi i delegati PEN klubova iz Jugoslavije morali da iznesu naša »Svjedočanstva«. U protivnom slučaju će potvrditi izrek jednog našeg književnika po kojim bi članovi PEN kluba »bili krezube babe koje klipsu za budućnost osvrćući se na svoju sterilnu prošlost«.

U CIJELOJ ITALIJI SE VRŠE MOLITVE ZA ŠPANIJU

»La Corrispondenza« izvještuje da se u svim crkvama Italije vrše molitve za Španiju. Molitve se za poraz »bezbožnika« i za pobjedu generala Franca i njegovih marokanskih muslimana koji pod zastavom sa polumjesecom i zvijezdom ubijaju španske katolike u Španiji. A »Corriere istriano« pozivlje starije na Suetu prijest, jer dječaci i djevojčice su to već izvršile sa namjerom i molitvom za pobjedu katoličkih generala u Španiji.

Amba Arađom — — Amba Alagi — —

Naši iseljenici u Americi govore

Slovenski delavci obsojamo Mussolinijevo diktaturo in zlasti nimamo besed, da bi dovolj ožigosali deportacije Slovencev in Hrvatov iz Primorja v Italijo in celo v Afriko. V resnici je to velika krivica in lopovščina, kar počenja italijanski diktator.

Fašizem je barbarizem v obleki civilizacije. Vse, kar je nazadnjaškega, se nagnosko nagiblje k fašizmu. (Prosveta — Chicago)

U FOND „ISTRE“

Getaldić Ilko, major, Zemun D 25.—
Starec Smiljan, rudnik Drenica, Vučitrn D 30.—
U prošlom broju objavljeno D 39.230.60

Ukupno D 39.285.60

NAŠA SLOGA

Pred 50 godina

Od sada unapred ćemo redovno u svakom broju donasati izvzatke iz »Naše Sloge« pred pedeset godina. To će zanimati, nadamo se, i mlađe i starije. Starije radi toga što će im osvijestiti mnoge uspomene, a mlađe radi toga što će iz toga doznati gdje koji detalj naše novije povijesti, a naročito će imati prilike da upoznaju duh koji je vladao među našim narodom u Istri toga doba i među našim ljudima koji su taj naš narod vodili. Izvatke donasamo u pravopisu toga doba bez izmjena. Op. ur.

JURINA I FRANINA

Franina: V' Opatije da nesmeju deca kantat hrvatski!

Jurina: A neka sad veli kantaju hrvatski, a deca pak nemški onu staru:

O majn liber Aguštin,

Ales ist hin

al pak ovu novu:

O majn klajner Vilhelmin,

Mi nemarimo za Berlin.

Franina: Jure ti imaš glavu.

Jurina: Ima i...

Iz Buzešćine nam javljaju, da tamo još nisu izložene listine u svrhu obavljanja općinskih izbora. Ako se listine za koji dan neizlože, znati će naši, što njim je činiti; obratiti se naime. makar brzojavno, na ministarstvo unutarnjih poslova u Beču. Natreba da jih to učini stotina, dosta je dvojica, trojica njih.

Škola u Novojvasi kod Poreča. Tuže nam se nekoji Novovašćani kako njimi se djeca u domaćoj školi kroz 3—4 godine skoro ništa nenaue jer su podučavana u nerazumljivom jim talijanskom jeziku. Većina njih nehtjede radi toga neuspjeha svoju djecu u školu više slati. Učiteljica prijavi roditelje, da budu kažnjeni globom. Roditelji nehtjede globe platiti, dapače učini 24 njih molbenicu, da njim se dađe učitelja, koji će podučavati djecu u materinskom jeziku... Za tri talijanske obitelji da oni neće svi trpiti, bilo to gospodi u Poreču pravo ili ne.

U Mošćeničkoj Dragi polovicom augusta. I u našem mjestancu budi se, g. uredniče, narodna svijest. Predmalo godina orila se ovuda često talijanska pjesma a danas nije više tomu tako. Miesto nje čuje se sada hrvatske napjeve, naše mile pjesmice.

Kolera u Trstu zahveća žaližbože sve to dublje svoje korenje.

Kolera na Rileci. Od 14 na 15 augusta oboljelo je 15 osoba a umrle su 2; od 15 na 16 oboljele su tri a umrla nijedna.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

ENGLESKA KNJIGA DR. LAVA ČERMELJA O NAŠEM NARODU POD ITALIJOM

Beograd (Agis), augusta 1936. — Pod naslovom »Life and death struggle of a national minority« je izašla u izdanju »Jugoslovenskog udruženja za Ligu naroda«, knjiga dr. Lava Čermelja, jednog od najboljih poznavaca prilika i stanja u Julijskoj Krajini. Na 260 stranica, podijeljenih u 15 poglavlja, sakupljen je dokumentarni materijal o progionima Jugoslavena pod Italijom. Knjiga je ukusno opremljena, a namjenjena je našoj propagandi u zemljama engleskog jezika.

JOSIP RIJAVEC POJE V LENINGRADU

Naš rojak Josip Rijavec je te dni gostovao u Leningradu, kjer je žel velik uspeh. Ruska publika je bila zelo navdušena za umetniško izvajanje našega rojaka in mu je burno ploskala. Po turneji v Rusiji bo Rijavec šel v Göteborg (Švedsko), kjer bo imel 10 predstav potem pa bo šel v Severno in Južno Ameriko. Večino koncertov bo dirigiral svetovni dirigent Bruno Walter.

NOVA SKLADBA M. BRAVNIČARJA.

Ljubljanski radio je prenašal iz Rogoške Slatine simfonični koncert. Na sporedu je poleg Dvoržakove simfonije v g-duru in Mendelssohnovega violinskega koncerta — (solist Karlo Rupel) tudi najnovejša Bravničarjeva skladba »Divertissements« za godalni orkester in klavir v treh stavkih. — Concert dirigira operni kapelnik Anton Neffat.